

ÖSSZKOMFORTOS CSIGAHÁZ VAGY KOCKÁZATVÁLLALÓ INTIMITÁS?

„Nem jó az embernek egyedül.” Pedig az ember bárhol, bármikor egyedül maradhat: nem csak magányosan, nem csak a lakatlan szigeten, de többesben, édes kettesben, csapatban, családban, tömegben is. A jóleső magányt társas létek fogják össze, azok nélkül nincs értelmük. Ilyen még a remeték magánya is, hiszen ők sincsenek egyedül, sőt talán ők a legkevésbé. – A *magányosságtól* szenvedő ember többféle megoldással próbálkozik: lázasan tevékenykedni kezd, beleveti magát a társaságba, a tömegbe; másokat is magával ragad magányába; kábítószereket használ és kábítószerül olyan eszközöket (mint például a szexet), amelyek megfelelő célok szolgálatában alkalmasak lehetnének a magányosság megszüntetésére; elhitheti magával, hogy ő a legkülönb, hogy jól megvan magával is; szórakoztatja magát másokkal vagy másokon szórakozik. Többféle csapdába eshet a magányosság ellen küzdő ember: az én csigaházának vagy a kollektivitásnak a csapdjába, a galéri, a maffia vagy az elit csapdjába.

Nem elég a *társ* vagy a társak, kell még valami más is: a *kapcsolat*, hiszen „kezetben volt a kapcsolat”. Ez azonban nehéz, mert vagy nem tudom, vagy nem akarom kiadni magam másoknak. Ha belátom is, hogy csak mások által ismerhetem meg magam, félek attól, hogy a tükör belém lát. Végül is persze magamtól ijedek meg. Ha belátom is, hogy a személyes lét a *dialógusban* valósul meg, gyakran lehetetlennek érzem a párbeszéd megvalósítását, vagy éppen félelmetesnek, mint Franz Kafka, aki így ír erről: „Félelem a kapcsolattól, az egymásba átfolyástól. Attól, hogy soha többé nem leszek egyedül.” Sokan fel is teszik a kérdést: érdemes-e kapcsolatokba bonyolódni? Nem elége-e a felebaráti szeretet, a hasonló érdekűek közötti szolidaritás, az akcióegység? Szükséges-e elhagyni az áttekinthető viszonylatokat, és belépni a „Te homályába”? És ha az ember dialógusban születik, hány dialógus kell ehhez? Hányféle bensőséges dialógusra vagyunk képesek? Kinek van erre energiája és miből? Nem sokkal tisztább fogalmak az önzetlenség, a fair play, a felebaráti szeretet, mint az *intimitás*? Érdemes-e belemenni az eleve tökéletlenségre ítélt, a kudarcokkal terhes bensőséges kapcsolatokba, amikor arra is képtelenek vagyunk, hogy szavakba öntsük azt, amit a kitüntetett másik iránt érzünk? Szabad-e jóindulatú elefántként sürgőldödni a másik személyiségének porcelántárgyai között? Nem az imádság, az Istennel való dialógus az egyetlen reményteljes intim kapcsolat? A szavak vagy a testi érintkezés nem éppen a sűrűlődséget növelik-e? Kell-e bonyolítani az ölelést lelkizéssel, a rokonszenvet annak kifejezésével, a szavakat simogatással?

Az elveszett, vagyis a még el nem nyert, azaz a „paradicsombéli” harmóniát, úgy tűnik – és ezt a szociológia, a lélektan, az antropológia, a filozófia és a teológia egyaránt igazolják – csak többféle *szeretetkapcsolatból* tudja, koldusként, összegyűjteni az ember. Szükségünk van az egyenlők közötti, vagyis a felebaráti szeretetre; a feltétel nélküli szülői, illetve gyermeki szeretetre; a barátok szeretetére; a helyes önszeretetre; a szerelemre; és – akár vallásosak vagyunk, akár nem – Isten szeretetére vagy legalábbis valami istenszeretet-féltre. Ezek közül

bármelyik szeretetfajta lehet intim kapcsolat is, de többjüknek éppen ez az *intimitás* a lényege. Belsőleges kapcsolat: ellentmondást és drámát érzékeltet ez a jelzős szerkezet! A kapcsolatban ugyanis a bensőség kívülre kerül, és megtörténhet vele ugyanaz, mint a tenger mélyéről a felszínre, a normális légköri viszonyok közé kerülő színpompás tengeri csodalényekkel: szétpukkannak, elenyésznek vagy neveltségessé válnak, mint Micimackó ajándéknak szánt léggömbje. Micimackó léggömbjéből végül is ajándék lett – a fortélyos szeretet eredményeképpen. Van-e komoly esélye annak, hogy nemcsak a mesében, hanem a mindennapi életben is ajándékká, azaz értékévé váljon az üres csupor és a szétpukkant léggömb? Van-e komoly esélye manapság a magányosság ellenszereként a bensőséges kapcsolatnak? És ha van, mitől?

*

Az intimitás, a bensőséges kapcsolat, a meghitt viszony nem csupán lélektani, hanem teológiai fogalom is. Bár ezek a kifejezések nem fordulnak elő a Bibliában, a szent könyv tanítása ebben a tekintetben egyértelmű: az ember legmagasabb lehetősége és legfőbb célja az Istennel való bensőséges egység és egyesülés. Istent úgy mutatja be a Biblia, mint aki fáradhatatlanul törekszik arra, hogy létrehozza és fenntartsa minden teremtménnyel ezt az intimitást. Hogy Isten és ember kapcsolata mennyire bensőséges, hogy mennyire azzá kellene válnia, az abból is érzékelhető, hogy ennek a kapcsolatnak legfőbb szimbóluma éppen a férfi és a nő bensőséges egyesülése; elég csak az Énekek énekére, Izaiásra vagy Ozeásra gondolni. Ez a hasonlat kétféle bensőséges kapcsolatra is kötelezi az embert, és ezek egymás feltételei. Félő, hogy aki nem tud más emberekkel bensőséges kapcsolatot teremteni, az Istennel sem lesz képes erre, mert „aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát”. Mivel az istenszeretet és az emberszeretet ennyire szoros egységet alkot, manapság éppen nem a kivonulást, a tárgyilagos személytelenséget, hanem a *kapcsolatteremtő képességek* tanulását és gyakorlását kell az *aszkézis* egyik legfontosabb formájának tekintenünk. Nem a magunkkal való rideg, hanem a másokkal való meleg bánásmódnak kell jelentenie az imádsággal és a bójttal egyenértékű aszkézist! Az Isten felé való törekvés ez esetben nem magányos egyéni igyekezet a megszentelődésre, hanem olyan változata ennek, amelyben a keresztény értékektől vezérelve egy másik személlyel próbálunk közösségre lépni, és a másik által Istennel is.

A kapcsolatteremtés legfontosabb képességei egyszersmind feltételei és eredményei is ennek az aszkézisnek. Amíg magammal nem vagyok tisztában és békében, nemigen vállalkozhatom Istennek és embernek tetsző kapcsolatokra. Aki nem képes *észlelni és tudatosítani saját érzéseit* és előítéleteit, az foglya marad azoknak, foglya marad énje csigaházának. Aki pedig nem tudja, nem meri közölni ezeket az érzéseket, az valakivel együtt is egyedül marad. Isten sem tartotta jónak előkelő elszigeteltségben megmaradni, és ott fogadóórát tartani. Kockára tette, kinyilatkozta magát, hogy megismerhessük.

Beleérzőképesség, empátia nélkül nem tudunk behelyezkedni mások gondolat- és érzésvilágába, nem tudunk odafigyelni másokra, nem tudjuk őket megérteni. Igaz, beleérzőképességünk nemenként is, egyénenként is eléggé különböző, de mindenkié növelhető, javítható, fejleszthető. A megtestesülés Isten beleérző belépése életünkbe. Nem tehetett mást: „minden tekintetben hasonlónak kellett válnia testvéreikhez”. Krisztust magunkra öltve, nekünk is ezt kell tennünk.

A kapcsolatteremtés eleve konfliktusokra ítélt. Kiküszöbölésüket elhatározni felesleges erőfeszítés, ehelyett a konfliktusok felvállalásának és szeretetteljes kezelésének képességét kell kialakítanunk magunkban. Képesnek kell lennünk arra, hogy meghalljuk a mienkétől eltérő véleményt, hogy fogjuk a más hullámhosszon érkező adást. Talán ez a legfontosabb és legnehezebb képesség. Mit tegyen az, akinek ebből kevés vagy alig van? Fedezze fel magában a keveset is, tegye törekvéssé a hiányt, vegyen fel rá szeretet-előleget. Öltse magára Krisztust. Ne kerülje mindenáron az ütközést! Próbáljon meg úgy szembekerülni másokkal, hogy a rugalmas ütközés ne ledöntse, hanem megerősítse a másikat és a kapcsolatot is. Isten is úgy győz meg minket bűneinkről és szeretetlenségünkről, hogy „rugalmasan ütközik” velünk. Nem kerget el, hanem odahív magához. De nem a trónushoz, hanem a kereszthez.

Ne feledjük, mindannyian *jelek* vagyunk, az Ő jelei. Én is, a másik is – rejtjelek vagyunk. Türelem kell egymáshoz. De megéri! A bensőséges kapcsolat *titkokkal* terhes. Nehéz, de édes teher ez, mert aki felvállalja a bensőséges szeretet-kapcsolat kockázatát, az önmagából, összkomfortos csigaházából kilépve egy belsőbb körbe kerül, közelebb a Centrumhoz.

ÉLŐ VILÁGEGYHÁZ

A RENDKÍVÜLI SZINÓDUS

II. János Pál pápa 1985. január 25-én a Szent Pál-bazilikában jelentette be, hogy a II. Vatikáni zsinat lezárásának 20. évfordulójára rendkívüli püspöki szinódust hív össze. Ugyanitt és ugyanilyen körülmények között (az egységért végzett imahét lezárásakor) jelentette be XXIII. János pápa is 1959-ben, hogy egyetemes zsinatot kíván meghirdetni.

A mostani szinódus a második rendkívüli: az elsőt 1969-ben hívta össze VI. Pál, hogy a püspökkari konferenciák és a római központ kapcsolatait megvizsgálják. II. János Pál a bejelentéskor megjelölte hármas célkitűzését is:

1. ünnepelni a 20 évvel ezelőtt lezárt zsinatot, átélni újra annak tapasztalatát, rendkívüli légkörét;
2. felmérni és ellenőrizni az elmúlt két évtized eredményeit, tehát mintegy elkészíteni a zsinat mérlegét, és egyben kicserélni a helyi egyházak tapasztalatait;
3. előmozdítani a zsinat határozatainak alkalmazását, elmélyíteni a zsinati tanítást és egybevetni az újabb követelményekkel, hogy megjelölhessék a feladatokat.